

УДК 378

Лариса Савченко

Криворізький державний педагогічний університет
ORCID ID 0000-0002-4246-3228

Карина Саф'ян

Національний університет біоресурсів і природокористування України
ORCID ID 0000-0002-6977-9847

Олена Ганчук

Криворізький державний педагогічний університет
ORCID ID 0000-0002-3866-1133

DOI 10.24139/2312-5993/2023.01/116-125

МОДЕРНІЗАЦІЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ГОСТИННОСТІ

В статті розглядаються проблеми модернізації якості освіти при підготовки майбутніх фахівців сфери гостинності. Вивчення методологічної основи якості освіти підготовки майбутніх фахівців сфери гостинності. Проведений аналіз стандарту викладача професійної освіти його виробничі функції, типові завдання діяльності та вміння, якими повинен володіти випускник. Проаналізувати особливості професійної підготовки фахівців сфери обслуговування. Провести аналіз можливостей професійної підготовки. Запропонувати професійні ситуації на заняттях у навчальному процесі вищої школи. Навчальний процес закладах вищої освіти базується на стандартизації освіти. якість освіти - це відповідність певній нормі, стандарту. Стандартизація в освіті складається із двох аспектів: дидактична задача. Її формулювання здійснюється шляхом розкриття трьох елементів педагогічної системи: студенти, мета навчання (освіти), структури змісту навчання (освіти); мета навчання (освіти)- одержати якісного фахівця.

Якість визначає корисність, цінність об'єктів, їх здатність задовольнити певні потреби або реалізувати певні цілі, норми, тобто виражає адекватність вимогам, потребам, нормам. Отже, категорія «якість освіти» переглядається, змінюється залежно від умов, вимог суспільства та часу.

Ключові слова: модернізація освіти, професійна підготовка, якість освіти, сфера гостинності, туризм, навчальні плани.

Постановка проблеми. Національні та світові системи освіти перед початком XXI століття переживають глибоку кризу, якій в той чи іншій мірі підпадають всі країни світу. Це явище має наступні оцінки та характеристики:

- існує розрив між кількістю людей, які бажають отримати якісну освіту і тих, хто має можливість отримати її. Цей розрив у різних країнах різний, але є скрізь, так як існуючі школи і університети не можуть задовольнити все зростаючу потребу в освіті;

- професійна освіта в усьому світі не встигає, в змістовному плані, слідувати за технологіями, що швидко змінюються, тобто системи освіти консервативні;

- існує гостра недостатність фінансових коштів, внаслідок чого вплив системи освіти не може в повній мірі відповідати новим вимогам;

- інертність, властива системам освіти, призводить до того, що вони занадто повільно змінюють свій внутрішній уклад у відповідь на виклики і запити, що поступають зовні.

Недолік фінансових коштів, високоякісних викладачів, приміщень, навчальних посібників.

Аналіз актуальних досліджень. Якість освіти розглядають у філософському і педагогічному (В. Андрущенко, В. Астахова, К. Астахова, С. Гончаренко, М. Згуровський, В. Кремень, М. Култаєва, М. Лукашевич, В. Лутай, І. Надольний, В. Ткаченко, М. Михальченко, С. Ніколаєнко, В. Огнев'юк, Предборська, О. Савченко та інші), соціальному і управлінському (О. Величко, В. Вікторов, А. Гофрон, Т. Гусен, Д. Дзвінчук, Б. Жебровський, А. Тайджнман) аспектах. Управлінню якістю освіти на різних рівнях організації присвячено дослідження М. Альберта, М. Вебера, М. Вудкока, М. Мескона, Т. Пітерса, С. Н. Паркінсона, А. Файоля, Ф. Тейлора, П. Уотермана, М. Хедоурі, Л. Якоккі та інших авторів. Про необхідність пошуку умов, що забезпечують якість професійної підготовки майбутніх вчителів наголошують В. Луговий, Н. Ничкало, В. Кузмінський. Значення творчого потенціалу особистості майбутнього вчителя у забезпеченні якості освіти розкривають Л. Одерій, С. Сисоєва та інші.

Мета статті. Вивчення методологічної основи якості освіти підготовки майбутніх фахівців сфери гостинності. Проведений аналіз стандарту викладача професійної освіти його виробничі функції, типові завдання діяльності та вміння, якими повинен володіти випускник.

Задачі статті. Проаналізувати особливості професійної підготовки фахівців сфери обслуговування. Провести аналіз можливостей професійної підготовки. Запропонувати професійні ситуації на заняттях у навчальному процесі вищої школи.

Методи дослідження. Для розв'язання завдань дослідження використано теоретичні методи: аналіз (ретроспективний, порівняльний) психолого-педагогічної літератури та узагальнення й класифікації наукових даних у філософських, психолого-педагогічних, навчально-методичних джерелах для з'ясування стану й теоретичного

обґрунтування ключових понять і категорій дослідження, підготовки майбутніх викладачів сфери обслуговування; емпіричні методи – для вивчення стану якості освітніх послуг майбутніх фахівців застосовано діагностичні (анкетування, опитування, тестування) для визначення підсумків успішності, застосовувались визначені критерії.

Виклад основного матеріалу. Навчальний процес вищої школи базується на стандартизації освіти. Стандарт, як це зафіксовано у його визначенні, – це обов'язкові вимоги до окремих сторін освіти. Стандартизація в освіті складається із двох аспектів.

1. Дидактична задача. Її формулювання здійснюється шляхом розкриття трьох елементів педагогічної системи: студенти, мета навчання (освіти), структури змісту навчання (освіти).

2. Мета навчання (освіти). Одержати якісного фахівця.

Якість вищої освіти характеризується у стандартах фахівця з професійної освіти, як сукупність якостей особи з вищою освітою, що відображає її професійну компетентність, ціннісну орієнтацію, соціальну спрямованість і обумовлює здатність задовольняти як особисті духовні і матеріальні потреби, так і потреби суспільства. Якість вищої освіти випускників вищого навчального закладу також відображає здатність:

- задовольняти відповідно до соціальних норм суспільні вимоги до виконання майбутніх соціально професійних ролей;
- відповідати за свої соціально важливі рішення;
- задовольняти прагнення соціального статусу та престижу.

Зовсім інша картина стандартизації освіти відкривається при аналізі іншої частини педагогічної системи – дидактичних процесів. Як відомо, основними компонентами технології навчання є його зміст, власне дидактичні процеси, організаційні форми навчання, засоби та методи навчання. Отже, задати цілі навчання по навчальній дисципліні – означає виявити та сформулювати систему умінь, якими повинні оволодіти студенти.

При розробці конкретних цілей засвоєння навчальної дисципліни необхідно керуватися вимогами кваліфікаційної характеристики спеціаліста. На основі цілей навчання далі розроблюються зміст навчальної дисципліни та технології їх засвоєння. Ціль – початок проектування освітнього процесу.

Для того, щоб ставити цілі навчання, треба описувати й оцінювати те, що *робить* людина, так як мета навчання – це завжди у кінцевому рахунку формування уміння щось *робити*. Описувати і

оцінювати те, що людина робить, необхідно з визначеною мірою точності, суворості, систематичності. Для цього у свою чергу необхідно користуватися системою *понять про діяльність*.

Опис діяльності тільки в термінах навчального предмета («Технології організації готельного і ресторанного господарства», «Економіка та маркетинг підприємств сфери послуг», «Професійна педагогіка», «Готельна індустрія України та світу», «Правові аспекти індустрії гостинності») недостатній, оскільки втрачається повнота картини і зв'язок зі спеціальністю. Приміром, досить часто не враховують таку важливу характеристику діяльності, як форма – чи виконується дія з опорою на джерело інформації (книгу, конспект) чи без опори (по пам'яті). Аналіз стандарту професійної освіти його виробничі функції, типові завдання діяльності та вміння, якими повинен володіти випускник Криворізького педагогічного університету, показав, що не все внесено в освітньо - кваліфікаційну характеристику майбутнього фахівця. На наш погляд немає умінь володіння проектною діяльністю яка є основною формою роботи майбутнього викладача, не показані вміння прогнозувати результати навчання учнів. Педагогічна діагностика це є важливою ланкою прогнозування результатів студента. Педагогічна діагностика не включена в освітній рівень фахівця. Освітня діяльність студента який навчається у вищому педагогічному закладі відображена в освітньо-кваліфікаційній характеристиці. Візьмемо за приклад майбутнього викладача професійної освіти. *Освітньо-кваліфікаційна характеристика* випускника Криворізького педагогічного університету є нормативним документом, в якому узагальнюється зміст вищої освіти, тобто відображаються цілі вищої освіти та професійної підготовки, визначається місце фахівця в структурі галузей економіки держави і вимоги до його компетентності, інших соціально важливих властивостей та якостей. Цей стандарт є складовою стандартів вищої освіти, в якій узагальнюються вимоги з боку споживачів випускників до змісту вищої освіти. ОКХ відображає соціальне замовлення на підготовку фахівця з урахуванням аналізу професійної діяльності та вимог до змісту вищої освіти з боку окремих замовників фахівців. ОКХ визначає кваліфікаційні вимоги до соціально-виробничої діяльності випускників з спеціальності та вимоги до властивостей та якостей особи, яка здобула освітній рівень відповідного фахового спрямування.

Вища професійна освіта найважливіший соціально-державний інститут, що виконує функцію підготовки молодого покоління до

розв'язання в майбутньому професійних завдань у певній сфері діяльності й передбачає досить високий рівень сформованості у випускників різних умінь і навичок, а також здатності постійно їх удосконалювати. Аналіз навчальних планів показав, що зміст, обсяг навчальної інформації в різних вищих педагогічних навчальних закладах різний.

Аналіз сучасної літератури свідчить, що найбільш поширеною є думка про те, що *якість освіти* - це відповідність певній нормі, стандарту. Іншими словами, *якість* визначає корисність, цінність об'єктів, їх здатність задовольнити певні потреби або реалізувати певні цілі, норми, тобто виражає адекватність вимогам, потребам, нормам. Отже, категорія «якість освіти» переглядається, змінюється залежно від умов, вимог суспільства та часу (Dubasenyuk, Semenyuk, Antonova, 2003, с. 43). Вивчення проблеми підвищення якості педагогічної освіти засобами контролю при вивченні дисциплін «Професійна педагогіка», «Готельна індустрія України та світу» потребувало проведення експериментальної роботи.

При проведенні констатувального експеримента вирішувала такі завдання:

- визначити рівень якості знань студентів;
- визначити прояв інтересу студентів до навчання;
- визначити ставлення студентів до дисциплін «Професійна педагогіка», «Готельна індустрія України та світу».

До кожного з завдань ми визначили три рівня: високий; середній; низький. Діагностування здійснювалось за допомогою методів дослідження: спостереження, тестування, бесіда, аналіз результатів.

З метою визначення рівня якості знань студентів в контрольній та експериментальній підгрупі визначаємо за допомогою аналізу результатів екзаменів.

Ставлення студентів до дисциплін сфери гостинності в обох підгрупах визначався за допомогою таких методів як: бесіда; спостереження. Результати перевірки рівнів в студентів якості знань, рівня інтересу до навчання, та ставлення до курсу «Готельна індустрія України та світу» було занесено в таблицю 1.

Таблиця 1

Результати констатувального експерименту

Критерії і рівні	Контрольна підгрупа (12 чол.)		Експериментальна підгрупа (12 чол.)	
	Студ.	%	Студ.	%
<i>1. Ставлення студентів до курсу «Готельна індустрія України та світу»</i>				
Високий рівень	1	8,3	2	16,6
Середній рівень	5	41,7	5	41,7
Низький рівень	6	50,0	5	41,7
<i>2. Рівень якості знань студентів</i>				
Високий рівень	4	33,3	3	25,0
Середній рівень	6	50,0	6	50,0
Низький рівень	2	16,6	3	25,0
<i>3. Прояв інтересу студентів до навчання</i>				
Високий рівень	3	25,0	3	25,0
Середній рівень	5	41,7	4	33,3
Низький рівень	4	25,0	5	41,7

Із підрахунку в обох підгрупах було виявлено різне співвідношення студентів із достатнім, середнім та низьким рівнями.

Ставлення студентів до курсу «Готельна індустрія України та світу» маємо такі дані: в контрольній підгрупі кількість студентів з високим рівнем складала 8,3%, в експериментальній - 16,6%; кількість студентів із середнім рівнем у контрольній підгрупі – 41,7%, і в експериментальній - 41,7%; із низьким рівнем виявлено у контрольній підгрупі - 50,0%, а в експериментальній підгрупі - 41,7%.

Рівень якості знань студентів, показав, що різниця високого рівня між студентами контрольній підгрупі складає - 33,3%, в експериментальній підгрупі — 25,0%, щодо середнього рівня, то в контрольній підгрупі — 50,0%, і у експериментальній — 50,0%. З низьким рівнем у контрольній підгрупі — 16,6%, у експериментальній – 25,0%.

Інтерес до навчання, виявили при високому рівні в контрольній підгрупі — 25,0%, і в експериментальній підгрупі – 25,0%. Виявили, що середній рівень у контрольній підгрупі складає - 41,7%, а в експериментальній - 33,3%. Кількість з низьким рівнем складає: в контрольній підгрупі – 25,0%, а в експериментальній - 41,7%.

Констатувальний експеримент показав, що інтерес студентів перебуває переважно на середньому рівні у половини студентів (50% студентів контрольної підгрупи та 41,7% студентів

експериментальної), а тому спостерігається пасивність у сприйманні студентами навчального матеріалу і погане його засвоєння, слабкий розвиток їх інтелектуального потенціалу. Причиною цього, на наш погляд, є недооцінка викладачами використання контролю на заняттях, епізодичне впровадження нетрадиційних форм контролю. Проведена нами експериментальна робота визначила, що студенти проявляють інтерес до нестандартних форм контролю - групових, колективних, індивідуальних, при цьому вони розкривають свій внутрішній потенціал, більш детально вивчають навчальний матеріал, що позначилося на підвищенні якості знань студентів на 16,7% у експериментальній підгрупі і позитивній динаміці інтересу: збільшення кількості студентів з високим рівнем на 25,0%.

Досвід впровадження систематичного контролю, розкрив, що не слід побоюватися того, що інтерес, який виникає процесі спільної діяльності студентів - це інтерес до процесу, а не до предмету.

Але під час проведення експерименту виникали і певні труднощі: брак часу, велика щільність навчальної програми з курсу й відповідна завантаженість студентів.

В ході формувального експерименту, нами було проведено серія різних видів контролю різного рівня складності: від простих — репродуктивних до творчих завдань. Ми розробили різні види тестів, які показали якість знань студентів. Так, сучасний рівень інформаційних систем та технологій дозволяє створити програмні засоби, які можна використовувати для контролю знань студента з усіх предметів, які він вивчає протягом семестру чи півріччя.

Такий контроль знань з боку студентів викликав велику зацікавленість, бо проведення такого тестування проходить спокійніше, ніж звичайна контрольна робота чи колоквиум, має об'єктивне оцінювання.

Комп'ютеризований контроль засвоєння знань це спеціально створені тестові програми, які входять до мультимедійних автоматизованих систем. Мультимедійний характер навчальних систем дає можливість в повній мірі застосовувати у навчальному процесі можливості інтерактивних комп'ютерних графічних образів – трьохмірних графічних ілюстрацій, відео сюжетів зі звуковим супроводом, анімаційних моделюючих програм.

Активізація ролі діагностичної функції контролю обумовлена можливістю більш глибокого і тривалого поточного тестування,

своєчасного виявлення пробілів у вивченні дисципліни і оперативного прийняття керуючого впливу на вивчення даного предмету.

Наведемо приклади. *Ситуація 1.* Колега ігнорує Ваші поради та вказівки, робить все по-своєму, не звертаючи уваги на зауваження й не виправляючи того, на що Ви йому натякаєте. Завдання – поясніть, як Ви будете чинити з цим колегою надалі:

а) з'ясувавши мотиви наполегливості, застосуєте звичайні адміністративні засоби покарання;

б) в інтересах справи постараетесь відверто поговорити, спробувавши знайти з ним спільну мову, налаштувати на діловий контакт;

в) звернетесь до колективу з проханням зважити на неправильну поведінку колеги й ужити заходів громадського впливу;

г) спробуєте розібратися в тому, чи не допускаєте Ви самі помилок у взаєминах із цим колегою, потім з'ясуєте, як вчинити.

Ситуація 2. Інвестиційна компанія «Сталкер» оголосила тендер на проект «Кривий Ріг – екологічно чисте місто». Сьогодні країні потрібні фахівці, тому мета – перевірити рівень засвоєння знань та практичних умінь студентів, удосконалити навички аналізу та систематизації вивченого матеріалу, продовжити формування ощадливого ставлення до довкілля, формування навичок самоконтролю знань, умінь аналізувати та робити самостійні висновки.

Вимоги до проекту: Опис міста. Особливу увагу інвестори звертають на екологічну ситуацію в місті. Кількість готелів, ресторанів.

Ситуація 3. Групова робота, спрямована на розв'язання проблемних завдань, може проводитися в ігровій формі: експедиція, подорож, пошук скарбів, врятування планети, захист проекту тощо.

Розробіть бізнес-план видів розважальних шоу-програм в закладах ресторанного господарства: виступи шоу-балету дає можливість одержати насолоду від хореографії та костюмів; організація змагань в клубі у вигляді шоу, наприклад з боулінгу або більярду; організація шоу-програм із сюрпризами, при цьому, як правило, запрошують представників засобів масової інформації.

Ситуація 4. Види спортивних розваг, що пропонують заклади ресторанного господарства. Поєднання більярдної гри з послугами ресторанного господарства має позитивне значення, особливо при організації клубної гри. Робота більярдного клубу тим успішніша, чим

більший обсяг наданих послуг - як основних (більярд), так і додаткових (бар, ресторан).

Більярдні клуби відкриваються сьогодні за трьома моделями: комерційною, спортивною та елітною. Зробіть презентацію вашого ресторанного господарства зі спортивними розвагами.

Висновок. Зазначено, що зміст освіти повинен бути пов'язаний із потребами суспільства. З підсиленням фундаментальної частини освіти, що виражається: у розширенні теоретичної підготовки (на молодших курсах – більш широка загальнонаукова підготовка, на старших – спеціалізація, яка включає суттєві елементи теорії); у розширенні номенклатури профілюючих дисциплін за рахунок суспільно-політичних, математичних, деяких спеціальних й інших дисциплін); в оволодінні новими для науки й практики методами. Ці тенденції є наслідком диференціації й інтеграції, які відбуваються в науці, спеціалізації, уніфікації і комплексної гармонізації. При відборі змісту освіти треба ураховувати ті чи інші знання не стільки в уособленні, а й у комплексі взаємопов'язаних предметів навчання. Подальшу свою роботу ми вбачаємо в розробці діагностичних методик які впливають на якість освіти.

ЛІТЕРАТУРА

- Bloom, B. S., Madaus, G. F. & Hasting, J. T. (1971). *Handbook on Formative and Summative Evaluation of Student Learning*. N.Y.: McGraw-Hill.
- Denisenko, V. (2006). Pedagogical principles of ancient fraternal schools. *Memory of centuries*, 1, 42–52.
- Dubasenyuk, O. A., Semenyuk, T. V., Antonova, O. Ye. (2003). *Future teacher's preparation to the pedagogical activity*. Zhytomyr: Zhytomyr state ped. un-ty.
- Savchenko, L. A., Savchenko, K. Y., Marchenko, A. A., Pylnik, R. A. (2018). Innovative technologies of pedagogical diagnostics as a means of improving the quality of future specialists' education. *Espacios*, 39 (49), 8. URL: <https://www.scopus.com/inward/record.uri?eid=2-s2.0-85058232216&partnerID=40&md5=2fe1cce6ff8ddfc52d013686a575e33c>
- Савченко, К. Ю. (2012). Формування професійної компетентності засобами моделювання педагогічних ситуацій за заняттях у вищих навчальних закладах. Збірник наукових праць Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка. Серія: Педагогічні науки, 10, 257–262. (Savchenko, K. Yu. (2012). Formation of professional competence by means of modeling pedagogical situations during classes in higher educational institutions. *Collection of scientific works of Poltava National Pedagogical University named after V. G. Korolenko. Series: Pedagogical sciences*, 10, 257–262.
- Шеремета, П. М., Канищенко, Л. Г. (1999). *Кейс-метод: з досвіду викладання в українській бізнес-школі*. К.: Центр інновацій та розвитку. (Sheremeta, P. M., Kanishchenko, L. G. (1999). *Case Method: From the experience of teaching in the Ukrainian business school*. K.: Innovation and Development Center.

SUMMARY

Savchenko Larysa, Safian Karyna, Hanchuk Olena. Modernization of the quality of education in the professional training of future hospitality spheres.

The article examines the problems of modernizing the quality of education in training future specialists in the field of hospitality. Studying the methodological basis of the quality of education in training future specialists in the field of hospitality. An analysis of the professional education teacher's standard, his production functions, typical activity tasks and skills that a graduate should possess was carried out. To analyze the peculiarities of professional training of specialists in the field of service. Conduct an analysis of professional training opportunities.

To offer professional situations in classes in the educational process of the higher school. The educational process in institutions of higher education is based on the standardization of education. the quality of education is compliance with a certain norm, standard. Standardization in education consists of two aspects: a didactic task. Its formulation is carried out by revealing three elements of the pedagogical system: students, the goal of education (education), the structure of the content of education (education); the goal of training (education) is to obtain a high-quality specialist.

Quality determines the utility, value of objects, their ability to satisfy certain needs or realize certain goals, norms, that is, it expresses adequacy to requirements, needs, norms. Therefore, the category "quality of education" is revised, changes depending on the conditions, requirements of society and time

Key words: modernization of education, professional training, quality of education, field of hospitality, tourism, curricula.